★ నర్సు ★

రచన
శ్రీమతి వి ఆర్. నాయకమ్మ

బసవయ్యగారావూళ్లో మంచి ధనికుడు విద్యావివేకములు గలవాడు నూత్న భావములు గలవాడు. కాని పూర్వాచార సాంప్రదాయాల్లోనే నడుస్తూంటాడు సంఘ దురాచారాలు అభివృద్ధి అవుతున్నై- అరికట్టాలని అనుకుంటూవుంటాడు అవే తను చేస్తూంటాడు అంటరానితనాన్ని హతమార్చాలంటాడు. శీతాకాలంలో కూడస్నానం చేయకుండా యింట్లోకి రాడు. శ్రాద్ధ కర్మలు చేసే వాళ్ళను హేళన చేస్తూంటాడు తన తండ్రికి పిండాలొదులుతూనే వుంటాడు వడ్డీలకివ్వడం ఘోర అన్యాయ మంటాడు. పేద రైతులనుండి చెవులు మెలేసి మరీ వసూలు చేస్తూంటాడు. మనస్సును నిబ్బరపరచుకుని, పూర్వాచారాలను వుల్లంఘించాలనుకుంటాడు అంతలో కాళ్ళుబట్టి గుంజి లాగుతుంది భార్య సరస్వతమ్మ అతడు బాల్యవివాహాలకు వ్యతిరేకి కాని మంచి సంబంధం కలిసొచ్చిందని భార్య పట్టుపట్టేసరికి కూతురు లక్ష్మికి పన్నెండో యేటనే పెళ్ళి జేసాడు కాని పాపం లక్ష్మికి కార్యం గాకముందే వైధవ్యం ప్రాప్తించింది. బసవయ్య విధవ వివాహాలను సమర్థిస్తాడు కాని కూతురు పెండ్లి చేయలేకపోయాడు చదవేసాడు లక్ష్మిని లక్ష్మి పెద్దదయింది తన జీవితంలో వేదనాపూరిత బాధను అనుభవిస్తోంది తోటివారంతా చక్కగా భర్తలతో కాపురం చేసుకుంటున్నారు. కొందరు పిల్లలనుకూడా యెత్తుకున్నారు. నవ్య భావాలతో, నూత్నాలోచనలతో, సంసార సాగరంలో ఓలలాడుతున్నారు వాళ్ళంతా కాని లక్ష్మి మాత్రం ఆస్కూల్లోనే, ఆ పుస్తకాలముందే, ఆ చిన్న[illegible] తన యింట్లోనే పడి వుంటోంది యిష్టమున్నా లేకున్నా తరచుగా తలనొప్పితో బాధపడుతోంది కూడాను. క్రమక్రమంగా ఆరోగ్యమంతరించింది ఆటపాటల్లో మ[illegible]చ్చి పాల్గొనదు లక్ష్మికి తన వైధవ్యమునకంతగా విచారంలేదుగాని కోపం వుంది మదిలో. ఆ కోపాన్ని యేవిధంగానూ బయటపెట్టజాలని కారణాల వల్ల కృశించిపోతోంది.

ఒకనాడు బసవయ్యగారు భార్యతో- "బుద్ధిమంతుడైన పిల్లవాడు దొరికితే అమ్మాయికి పెళ్ళి చేద్దామనివుంది- ప్రజలు నవ్వితే నవ్వారు, అమ్మాయి సుఖపడుతుంది సుఖదుఃఖాలు విధివిధానం ప్రకారం చేకూరినా, అంతా సుఖపడేచోటుకు నేనుకూడా చేరానన్న సంతోషమన్నా కలుగుతుంది అమ్మాయికి"— అని అన్నాడు

సరస్వతమ్మ రొమ్ముపై చేతులుంచుకుని, నాలుక గరుచుకుని, గ్రుడ్లురిమి, ఒక్క నిట్టూర్పుతో— దేవుడు మొదలుకొని స్వీయాదృష్టం వరకూ దుమ్మెత్తిపోసింది

"కాని బాగా ఆలోచించు యిదే దశలో అమ్మాయి యెంతవరకుంటుంది?" అని అన్నాడు బసవయ్య బిగ్గరగా.

"వుండలేదనబోకు యీనాటికూడా లక్షలాది విధవలున్నారు"

"కాని నేను చూడలేకపోతున్నా యీ దశ."

"దుఃఖాలవల్ల యెవరైనా యెంతవరకు పారిపోతారు. అనుభవించాల్సిందే. కొందరికి మొగుడు దుఃఖం, కొందరికి కొడుకు దుఃఖం, కొందరికి ధనపు దుఃఖం— ఇవి ప్రపంచపు లీలలు"

"రోగానికి మందున్నప్పుడు రోగాన్ని ముదరనివ్వడమెందుకో నాకర్థం కావడంలేదు ఇది నా జీవిత సమస్య గాదు ఇవ్వాళ నేను చచ్చాననుకో— నాకై శోకిస్తూ నీవు చస్తావనుకో— అప్పుడు లక్ష్మికి దిక్కెవరు? ఆలోచించుబాగా."

"నాకెందుగొచ్చింది గాని, మీ యిష్టమొచ్చినట్లు చేసుకొండి అర్థంలేని మాటలు మాట్లాడకండి సలహాలు కూడా తీసుకుంటారు. అప్పుడు అపశకునపు మాటలు కూడా రావచ్చు"— అని అనుకుంటూ కోపంగా లేచిపోయిందక్కడనుండి సరస్వతమ్మ.

* * *

బసవయ్యగారు వరాన్వేషణ చేయసాగారు కాని వరుడు దొరకలా ఒకళ్ళిద్దరు తటస్థపడ్డా సంఘబహిష్కృతుడో— ముసలాడో— గర్భదరిద్రుడో— అయి వుంటారు యిలా కొన్ని మాసాలు గడిచినై భూమ్యాకాశాలు యేకంజేసి అన్వేషిస్తే చివరకో యువ

కుడు తటస్థపడ్డాడు అతనికీ తలిదండ్రులు లేరు కాని తెలివి గలవాడు. స్వశక్తితో సంపాదించుకుంటూ చదువు కుంటున్నాడు అతడు కూడా, విదేశాలకేగి విద్యాపార్జన చేయడానికి అయిదు వేలిస్తే అంగీకారమే నన్నాడు బసవయ్యగారు సరే నన్నారు తనకున్న ఆస్థి ఒక్క యిల్లు మాత్రమే అది తమ అనంతరమైనా లక్ష్మికి చెందవలసినట్టిదే గాబట్టి యిప్పుడే అమ్మేసి యిస్తాను అని అనుకున్నాడు

ఈ విషయమంతా సవిస్తరంగా లక్ష్మికి తెలియగానే యిట్టి పెండ్లి నాకవసరం లేదన్నది ఇట్టి అవమానాన్ని సహించగలిగినట్టి స్వభావం గలదిగాదు లక్ష్మి ఆమె దౌర్భాగ్యంవల్ల స్వార్థాన్ని సిద్ధింపజేసుకోదలచినట్టి వాళ్ళను వివాహమాడ దామెప్పుడూ

"అతడు డబ్బు అడుగుతున్నాడంటే మంచికేగా చదువు పూర్తయ్యాక మంచివుద్యోగం దొరుకుతుంది"— అని అన్నది సరస్వతమ్మ

"అలా అంటావేమిటమ్మా? తెలియక తప్పుచేయడ మంత దుర్మార్గమనిపించదు మంచి అనుకోబట్టి చేసివేసా డన్నమాట. అంటే వీళ్లు డబ్బుకోసం తెలిసికూడా అధర్మ కృత్యాలు గావిస్తారన్నమాట "

"నీదేముంది? డబ్బు యిచ్చేది మేము "

"నన్ను అవమాన పరచే హక్కు మీకు లేదంటాను."

"అయితే బాగా ఆలోచించుకో "

"ఆలోచించుకోనే మాట్లాడుతున్నాను "

"అపవాదులు తట్టుకోవడం బహుదుర్లభం "

"కానిపనులు జేసేవాళ్ళకు అపవాదులెప్పుడూ తప్పవు ఒకటికి రెండు జోడౌతాయి "

* * *

ఆరోజునుండి లక్ష్మిలో నవజీవనమొచ్చింది. ఇంతకు ముందునుండీ నిప్పురాజుతోంది ఇప్పుడిహ అగ్గికి గాలి తోడయ్యింది గప్పుమన్నది ఆసంతోషం విద్రోహ దుస్తులు దాల్చింది.

అధ్యయన మంటే అభిలాషెక్కువయ్యింది మన సుంచి చదువసాగింది ఇప్పుడిహ నే పురుషునికీదాసి— గావాలనుకోవడంలేదు

శ్రీమతి జోషి, శ్రీమతి ఆగా, శ్రీమతి సులోచనా అవివాహితలుగా వుండి సుఖపడుటలేదా! పెళ్ళిమాటలు వారు మాట్లాడినట్లువిననైనాలేదు పెళ్ళికి అర్థం దాస్యం అన్నారు కాబట్టి కోరిదాస్యం నేనెందుకు కొనితెచ్చుకుం టాను పరులముఖం నేనెలాచూడాలి? అన్న ఈ మాటలన్నీ లక్ష్మికి స్ఫురించగానే ఒకవిధమైన చిత్రవిచిత్ర శక్తిసామ ర్థ్యాలు చేకూరినై ఆమెలో స్త్రీత్వం కడిగివేయబడింది కఠినశిలలు బయటకురాసాగినై మాటిమాటికీ సిగ్గుపడుటా, సంకోచించుటా, ఒంటరిగా ప్రయాణమవునప్పుడు జంకుటా పురుషుల ముందు తమనుతాము తక్కువ అని అను కొనుటా, రాత్రిళ్ళు కొలది చప్పుడవగానే గజగజ వణ కుటా, మొదలగు లక్షణాలీమెనుండి సెలవు పుచ్చుకో సాగినై కృత్రిమ సౌందర్యమంటే లక్ష్మికి చాలా యేవ గింపు తనతోటి సహోదరులు, పౌడరుగొట్టుకొని, యేవేవో అలంకరించుకోవడం గాంచినప్పుడల్లా వాళ్ళను మహా యెగతాళి జేస్తూంటుంది మాకానందం-మాకారోగ్యం అన్న స్వార్థబంధాల్లో నుండి, విడిపడ్డందువల్ల లక్ష్మి జీవితంలో నూత్నానందాలు వెల్లివిరియసాగినై సాంఘికసేవా కర్తవ్య భావాలు మేల్కొనసాగినై

ఎమ్మే చదివి పంతులమ్మ గావాలనుకుంది, కాని, అంతలోనే తండ్రిమరణించుట వల్ల బ్రతుకుదెరువు ఆలో చించుకోవాల్సి వచ్చింది అమ్మపై భారమేయడమంతగా నచ్చలేదు లక్ష్మికి అందువల్ల తనభావాలను మార్చుకుని నర్సుగా తయారవాలనుకుని మెడికల్ కాలేజికి వెళ్ళి తన యభిప్రాయాన్ని వెల్లడించింది

"అమ్మాయి! నీకిదేమిపిచ్చి? మీనాన్నగారు పెద్దగా సం పాయించలేకపోయినప్పటికీ, మనకిద్దరికీ తిండికీగుడ్డకూ కొరతవుండదు లేవే. నౌకరీ చేస్తానంటావెందుకే? నాకేం నచ్చలా నీవుద్దేశ్యం. యెంతపరువు తక్కువ?" అని అన్నది సరస్వతమ్మ

"పరువుతక్కువకు యిందులో యేముందే అమ్మా? పెద్దపెద్ద యిళ్ళల్లో స్త్రీలుకూడా నర్సుపని చేస్తున్నారు "

"కాని మనయిళ్ళల్లో యీ ఆచారంలేదే?"

"ఆచారమనేది అనుసరిస్తే వుంటుంది లేకుంటేలేదు. నాల్గుగోడలమధ్యా కుళ్ళికుళ్ళి చచ్చేకంటే వుద్యోగంచేసు కుంటూ హాయిగా కాలం గడపడం వుత్తమం

"తండ్రిపోగానే గతిలేక కూలినాలి చేసుకుంటున్నారు ఆడవాళ్ళని- లోకులు చెప్పుకుంటారమ్మా !"

"పనిచేసుకోవడంలో నీచమేమీలేదు పైగా మానవ ధర్మమది. డబ్బు సంపాయించడ మంటారా నీ వుద్దేశ్యంలో యితరుల హక్కులనణచడ మన్నమాటే ఈబొర్ర బాబు లంతా బందిపోటు దొంగలే. పేదలరక్తం త్రాగిత్రాగి యింతటి లావయ్యారు."

ఇలాంటి విషయాలకు అమ్మయేమి సమాధాన మివ్వ గలదు? లక్ష్మి మెడికల్ కాలేజికి అప్లికేషన్ పెట్టింది. ఒక మాసంరోజు లనంతరం లక్నో వెళ్ళింది

* * *

రెండేండ్లు గడచినై. లక్ష్మి లక్నో మెడికల్ కాలేజిలో నర్సు. బాగా చదువుకున్నది గావడంవల్ల కర్తవ్యనిర్వహ ణలో అతికౌశల్యం ప్రకటిస్తుండడంవల్ల యెప్పుడైనా అసా ధ్యమైన రోగులు కాలేజీ హాస్పిటల్లో చేరినప్పుడు వారిసే వకై లక్ష్మిని తప్పక నియోగిస్తారు లక్ష్మికూడా తనయో గ్యతను అభివృద్ధి పంచుకుంటుందిగాని మరోవిధంగా టాలాటోలీ చేయదు డాక్టర్లవద్ద యెంతో ఒక్కటనేర్చుకుం దామనే అభిలాషతోనే వుంటుందెప్పుడూను ఆమె డ్యూటిలోకి వచ్చిన రోగి తప్పక ఆరోగ్యవంతుడగును. యెంతోమంది రోగులు కులాసాగా హస్పిటల్ వీడు నప్పుడు లక్ష్మికి-చేసినసేవకు సంతోషించి వివిధబహుమా నాలివ్వబోతే లక్ష్మివారికి ధన్యవాదాలర్పిస్తూ బహుమానా లను త్రిప్పివేసెడిది. అందువల్ల లక్ష్మి మరింత ప్రఖ్యా తిజెందింది.

ఆ వేసవిరోజుల్లో ఒక్కజిల్లామున్సిఫ్ మెడికల్ కాలేజీ వార్డులో జేరాడు అతడు మంచి వేటగాడు అడివి పందిని వేటాడుతూ గురిపెట్టేడు అది వెంటనే ఇతనిపైదూకింది. దానికోర యితని తొడలో దూరింది తొడ అంతా బదా బద లయ్యింది. కండలు తొలగి యెముకలు బయిట పడ్డాయి స్పృహతప్పి పడిపోయాడు వెంటనున్న మను ష్యులు వెంటనే అతన్ని యింటికి చేర్చారు. గాయం పెద్ద దయింది చీము రాసాగింది. బ్రతుకుతాడనే ఆశపోయింది అప్పుడు ఇక్కడకు తీసుకొచ్చి వార్డులో జేర్చారు అతని సేవకు నియోగింపబడ్డది లక్ష్మి అతని పేరు రంగనాధం

మొదటి వారంలోనే పేషెంటు ఆరోగ్యం కొంచెం బాగుపడ్డది లక్ష్మికూడా యింతకు ముందింత శ్రద్ధగా యెవరికీ సేవ జేయుట చూడలేదంటున్నారు. అన్న పానీ యాలుకూడా మరచింది

"డిస్ట్రిక్టు మున్సిఫ్‌గారూ ! మీకు నర్సుగా లక్ష్మి దొర కడం మీయదృష్టమండీ నెలకైదువందల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టుకున్నా యిలాంటి సేవ-మీరు పొందజాల"రని డాక్టరన్నాడు

రంగనాధ మిప్పుడు లేచి కూర్చోగలుగుతున్నాడు "నిజంగా, నేను అదృష్టవంతుణ్ణేనండి నాప్రాణాలు రక్షిం చింది లక్ష్మేనన్న విశ్వాసం నాకుంది మీకన్నా నాకు లక్ష్మే అధిక శ్రద్ధతో వుపచారం చేసింది" అని రంగనాధం డాక్టరుతో అన్నాడు.

డాక్టరు వెళ్ళిన తరువాత రంగనాధం లక్ష్మిని తదేక ధ్యాన్నంగా చూస్తూ— "పూర్వజన్మలో మన యిద్దరికీ యేదో అపూర్వ సంబంధముండితీరాలి—"అని అన్నాడు

"మీకు పూర్వజన్మ అంటే నమ్మక ముందన్నమాట" అంటూ నవ్వింది

"ఇదివర కవీ నమ్మకాలు లేవుకాని, యిప్పుడు నమ్మాల్సి వస్తోంది."

"అయితే మీరు నాకేదో పెద్ద వుపకారం జేసివున్నా రన్నమాట"

"ఆ వుపకారం వల్లనే యీ పుణ్యం ప్రాప్తించిందన్న నమ్మకం నాకులేదు"

"నాకుందిలెండి"

"నిజంగా ! యేమనుకుంటున్నావేంటి?"

"మీరు నా బిడ్డ పెండ్లికి దానధర్మాలు జాస్తీగా యిచ్చా రనుకుంటున్నా"

"నా దానధర్మాలపై నా కట్టి విశ్వాసంలేదు నేను చదువుకునే రోజుల్లో నాపెళ్ళి ఒక బాలవిధవతో సెటిల్ అయ్యింది నేను అయిదువేలు కట్నమడిగాను యిట్టి తుచ్ఛుడు దానధర్మాలుకూడా చేస్తాడా?"

ఈ విషయం లక్ష్మికి మొదటినాడే తెల్సు రంగనాధా నికి మాత్రం తెలియదు

"అయిదువేలు అడుగుతుంటే మీకు కరుణభావం కలగ లేదా" అన్నది పరిహాసపూర్వకంగా

"ఇప్పుడేంజెప్పను? అప్పుడలావుంది నాబుద్ధి "

"అసలా పిల్లతండ్రికి యింత జరీమానా యేనేరం జేసాడని విధించాలనుకున్నారు మీకు పెళ్ళాం దొరుకుతూండె— మీయింటిపనులన్నీ జేస్తుందాయె మీరు పోషిస్తారాయె ఇంత చవుకబేరం బహుశా మీరు చేయలేరు. ఆపిల్ల వచ్చినతరువాత ఖర్చు అధికం అవుతుందనుకోడానికి ఆపిల్లేమైనా యూరోపియన్ లేడీయా అంచే కాదాయె కానీ ఖర్చయ్యేచోట దమ్మిడీతో సరిపెడుతుంది. అటువంటప్పుడు మీకా వుద్దేశ్యం ఎందుక్కలిగింది?"

"ఆవిషయమిప్పుడు అనుభవమవుతోంది వంటవాడు, మరిద్దరు నౌకర్లూ వున్నప్పటికీ తృప్తి అయిన భోజనం లభించటంలేదు వచ్చేదంతా ఖర్చు అవుతోంది ఖర్మం జాలక జబ్బుపడితే నోట్లో పచ్చి మంచినీళ్ళు పోసేవారు లేరు"

"అయితే మీరిప్పుడుకూడా అంత కట్నం కావాలనుకుంటున్నారా?"

"నన్నింకా యేడిపించకు "

"మీవుద్దేశ్యం తెల్సుకోవాలనుకుంటున్నానండీ "

"వుద్దేశ్యం యింకేముంటుంది? వుచితార్థంగా డబ్బురావాలనీ, జల్సాగా ఖర్చుపెట్టాలనీ వుంటుంది "

"స్త్రీని యింత అవమానం జేసిన పిమ్మటకూడా, ఆస్త్రీ మిమ్ముల‌ను ప్రేమిస్తుందని, యెలా అనుకుంటున్నారో నాకాశ్చర్యంగావుంది "

"స్త్రీ విలువ యిప్పుడర్థమయ్యింది "

"అయితే యధార్థంగా జెప్పండి. యిప్పుడిక కట్నం లేకుండా పెళ్ళి చేసుకుంటారా?"

"హృదయపూర్వకంగా చెప్తున్నా చేసుకుంటానని కాని మంచిపిల్ల దొరకాలి "

"పిల్లవాడుమంచివాడైతే పిల్లా మంచిదౌతుంది మీరేమో మీతో సమానంగా స్త్రీ సరితూగాలంటే కొన్నివేల రూపాయల సంచులు స్త్రీవైపు నుండాలనుకుంటారు మీరెంతో విలువగలవారని అనుకుంటారు. ఇంతకన్నా ఘోరం యింకేమైనావుందా?"

"కట్నంమాటెత్తనని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నానిప్పుడు "

[సశేషం]

మీ బిడ్డ మామూలుగా భుజించనిచో

మందంగా వుండి, పొట్ట ఉబ్బివున్నచో, బహుశా కడుపులో బల్ల (లివర్) పెరుగుతుండవచ్చు. యీ లివర్ వ్యాధి సాధారణముగా 3 సంవత్సరాలలోపు పిల్లలకు వచ్చుట సహజము.

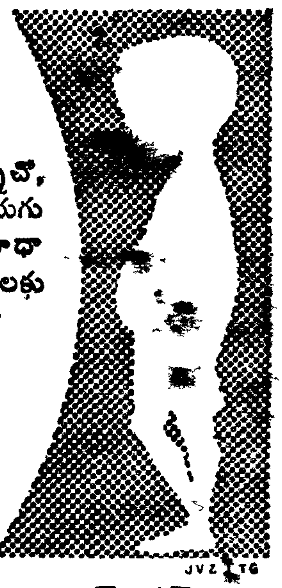

జమ్మి వారి

లివర్‌క్యూర్

లివర్ & స్ప్లీన్ వ్యాధుల చికిత్సకు, నివారణకు

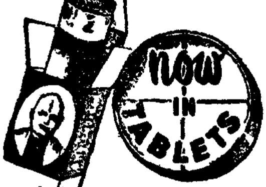

ఇప్పుడు మాత్రల రూపంలో లభిస్తున్నది

జమ్మి వెంకటరమణయ్య అండ్ సన్స్,
'జమ్మి బిల్డింగ్స్', మైలాపూర్, మద్రాసు.
శాఖ: పోరుగంటివారి వీధి, విజయనగరం సిటీ,
మరియు ఇతర స్థలములలో.

★ నర్సు ★

రచన
శ్రీమతి వి ఆర్ నాయకమ్మ

—★—

వెనుకటిగాధ బసవయ్య చాలాపూర్వా చారపరాయణుడైనప్పటికి 12 సంవత్సరముల తనవిధవ కుమార్తెయైన లక్ష్మికి మళ్ళీ పెళ్ళిచేయాలని చాలాప్రయత్నించి విఫల మౌతాడు. రంగనాథం. లక్ష్మిని వివాహము చేసికొనుటకు నిశ్చయించు కొని కట్నాల విషయంలో సరిపడక మానివేస్తాడు.

లక్ష్మి తన సర్వశక్తులా ప్రయత్నించి చివరకు నర్సు ఉద్యోగం లో ప్రవేశించి మంచి పేరు సంపాదించు కుంటుంది రంగనాథం వేటలో గాయపడి హాస్పిటల్లో లక్ష్మి ఆదరణకు పాత్రుడై త్వరలో స్వస్థత చెందుతాడు లక్ష్మి రంగనాథంని పోల్చుకుంది కాని రంగనాథం మాత్రం లక్ష్మి అని తెలుసుకో లేక పోతాడు లక్ష్మితో మాటల సందర్భములో "పిల్ల మంచిది దొరికితే కట్నం మానెత్తనని ప్రతిజ్ఞచేస్తాడు" రంగనాథం, ఇక చదవండి]

— o —

ఒక నెంరోజులు తరువాత రంగనాధానికి-వుద్యోగంలో జాయిన్ గావచ్చునని డాక్టర్లు చెప్పారు సంపూర్ణారోగ్యం లభించింది. గాయం గుర్తుకూడా లేకుండా మానింది ఆయాసం లేకండా మైళ్ళ కొలదీ నడవగలుగుతున్నాడు ముఖంలో రక్తం పరుగిడుతోంది. వెనుకటికన్నా కొన్ని పౌన్లు బరువు యెక్కువైనాడు వెళ్ళిపోయే ముందొక రోజున లక్ష్మి రూముకెళ్ళి-"నేను రేపు వెళ్ళిపోతున్నాను లక్ష్మి!" అని అన్నాడు [illegible]డి, సుఖంగా వుండండి, మళ్ళీ యెప్పుడూ యిటకు రాకండి"—అని అన్నది లక్ష్మి

"యీ సుస్తీలో నాకిక్కడ లభించిన ఆనందం నా జీవితంలో యింతవరకెప్పుడూ లభించలేదు. మళ్ళీ యేదైనా రోగమొచ్చి యిక్కడనే వుండిపోతే బాగుండునుగదా అని అనిపిస్తోంది—"అన్నాడు

"మళ్ళీ [illegible] భగవంతుడు రానివ్వకుండుగాక"

[illegible] కాలము యిరువురూ మౌనంగా [illegible] నామీద బొత్తిగా దయలేదు లక్ష్మి" [illegible] రంగనాధం

"[illegible] లేదు"

"ఆ దర[illegible]తా నా అస్వస్థత మీదనేనా"

"[illegible]కున్నారు? ఈశ్వరకృపవల్ల ఆరోగ్యంచేకూరింది యిక నాకు మీతో సంబంధంయేమిటి"

"నీవు చాలా కఠినురాలవు లక్ష్మి!"

"తమకంటేనా?"

"నిన్ను దేహి అని అడుగుతున్నాను నీవు నన్ను మృత్యుముఖంనుండి కాపాడినావు ఇప్పుడిక నీవే నా జీవితాన్ని స్వార్థపంచగలవుకూడాను"

"యెట్లా?"

"బహిరంగంగా బయిటికి చెప్పాల్సిందేనా లక్ష్మి?"

"కాకుంటే మీమనోగత భావాలు నాకెలాబోధపడతై?"

"నీకు తెల్సు లక్ష్మి! కాని, నేనొక అయోగ్యుడనని అనుకుంటున్నావు నిజంకూడాను నేనొక వందజన్మలు యెత్తినప్పటికీకూడా నీయంతటి యోగ్యత నాకురాదు. కాని వుపాసనకు భక్తి అవసరం నా అణువణువూ నీ చరణములోడ "

లక్ష్మి మధ్యలో మాటకడ్డుతగిలి—"కాని నేను స్వతంత్రురాలను గానని మీకు తెల్సును మాయింటిదగ్గర పెద్దవాళ్ళు యిష్టపడనంతవరకు నేను చేయగలిగిందేంలేదు యీవిషయం చెప్పడానికి నాకు సిగ్గుకూడా వస్తోంది కాని మా అమ్మా వాళ్ళకు పదివేలు కట్నమిచ్చే పురుషుడు దొరకనంతవరకు నా పెండ్లికి యిష్టపడరు నెలకేభై రూపాయలు యింటికి పంపుతున్నాను పెళ్ళి అయితే

మరి నేనేమీ యింటికి వాళ్ళకు పంపలేనుగదా! అంటే మీరే నన్నేపనీ చేయనీయరుగా అదీగాక అవకాశంకూడా నాకంతగా చిక్కదుగా కాబట్టి నెలకేభై అరవై రూపాయల వడ్డీ వచ్చునంతటి మొత్తం వారికివ్వకుంటే వారెప్పుడూ యిష్టపడరు "

రంగనాథం దీర్ఘ నిట్టూర్పు వదలి— "లక్ష్మీ! నేను నోరెత్తి మాట్లాడలేనంతటి షరతుపెట్టావు నాదగ్గర డబ్బే గనుక వుంటే పదివేలేమిటి- పదిలక్షలు తెచ్చి నీకాళ్ళదగ్గర బోతును నాచేతిలో దమ్మిడీలేదిప్పుడు కాని లక్ష్మీ! అయితే ప్రేమకు విలువ లేదాయేమిటి? ఆలోచించిచూడు"

లక్ష్మికూడా బలంగా శ్వాసబీల్చింది— "నాకా ప్రేమ అమూల్యమైనట్టిదే ఆ ప్రేమయొక్క విలువే నాజీవిత రంగం కాని నాతల్లిదండ్రులకా ప్రేమ గ్రుడ్డిగవ్వకుకూడా పనికిరానిది "

ఇరువురూ మళ్ళానాలుగైదు నిముషాలుపాటు మౌనంగావున్నారు అప్పుడు అంధకారంలో మార్గం కనిపెట్టిన మహానీయుడు లాగా "పూజ్యులగు నీ తల్లిదండ్రులతో మాట్లాడెదను గాబట్టి వారిఅడ్రసు యేదోచెప్పు" అని అన్నాడు రంగనాథం

లక్ష్మి చేయిత్రిప్పుచూ "వృధా వారేవిధంగానూ సమ్మతించరని నాకుతెలుసు వారెలా సమ్మతిస్తారో మీకుతెల్సు వారికన్నింటికన్నా ముందు ఆహారసమస్య వుందిగదా అదికూడా పరిష్కరించ గలందులకు నెల కేభై రూపాయలు యిస్తానంటారు అయినప్పటికీ వారువప్పుకోరు మానవుల దేముంది రేపు మీరివ్వలేకపోవచ్చు లేకుంటే మీవుద్యోగం వూడిపోవచ్చు అప్పుడువారు యెవరివాకిట్లోకిబోతారు?"

ఇక్కడా నిరాశే ఈసారి మౌనం పదినిముషాలు పాటు రాజ్యంజేసింది అప్పుడు లక్ష్మి వినయంగా "మీకు నాచేతితో ఫలహారాలిచ్చే సమయమెప్పుడు వస్తుందో నాకు తెలియకున్నది" అనిఅన్నది రంగనాథం నిండార్గై "నీనోటికొచ్చినట్లు నన్ను తిట్టేస్తే మంచిదింత కంటే" అని అన్నాడు.

లక్ష్మి వ్యంగ్యంగా "ఇంతకాలానికి తమరొక్కరు నా ప్రియులుగా జన్మించారు కాబట్టి అట్టిప్రియులను కూడా తిరస్కరిస్తానా ?"

"లక్ష్మీ! నీకొక్క నమస్కారంగాని హృదయపూర్వకంగా నాకుసమాధానమివ్వు నిన్ను యెప్పటికైనా పొందగలనో లేదో—అది నాఅదృష్టంపై ఆధారపడి వుంది గాని, నీకు నామీద ప్రేమవుందా లేదా? చెప్పు. నీ సమాధానం నాకుచాలా సంతోషాన్నిస్తుంది "

"మీకు నాప్రాణాలర్పించడానికి సిద్ధంగా వున్నా" నన్నది లక్ష్మి సజల నేత్రయై

రంగనాథం గభాలున కుర్చీలోనుండి లేచి, అమితానందంతో బిగ్గరగా "యింకొక్కమాట నీ ప్రేమలో నాకు సురక్షిత స్థానం లభిస్తుందిన్నమాటేగా?" అని అడిగాడు

లక్ష్మి గద్గదకంఠమున— "మీరీమాట అడిగి నాభావాలు వెలిబుచ్చుకోవడానికి మంచి అవకాశం కలుగజేసారు నన్నెవరైనా చూడగానే పడిచావడానికి నేనంత అందగత్తెనాకాను యెవరైనా కపటప్రేమతో మోసగిస్తారనుకోవడానికి పసిపిల్లనుగాదు కర్తవ్యాన్ని గుర్తించే పురుషులు చాలా అరుదుగా వుంటారు అయినా నాకేంభయం లేదు మీనుండి మీబోటి సహృదయులు, విశాల హృదయులు, నాజీవితంలో నాకు దొరకనట్టివారు తటస్థపడ్డారు కాబట్టి హృదయ పూర్వకంగా నేను చెప్పేదేమంటే మీరు తిరస్కరిస్తే తప్ప, నేను మీప్రేమను హృదయంలో భద్రపరచు కుంటాను మీరు మరోచోట పెండ్లి జేసుకున్నారని తెలిసినప్పుడు నా మనస్సును ఓదార్చుకుని, హృదయాన్ని చీల్చి ఆ ప్రేమను విసర్జిస్తానూకెద ముందుగా మాత్రం నేనేం జేయను " అని అన్నది రంగనాధంతో

* * *

పగలు గడవసాగింది మొండి పట్టుదలతో రంగనాథాన్ని యెందుకు నిరాశాపరుణ్ని చేశానా అన్న పశ్చాత్తాపం యెక్కువైంది లక్ష్మికి 'మున్సిఫ్‌కి నెలకు నాలుగైదు వందలొస్తాయనుకుంటాను కాస్త పొదుపుగా ప్రవర్తిస్తే అయిదేండ్లలో పదివేలు కూడబెట్టగలుగుతాడు డబ్బు తీసుకుని మాత్రం దాన్నేంజేయాలి? ఒక వేళ యిది రంగనాథానికి ఒరిమానా అనుకున్నప్పటికీ యింత మాత్రంతో కట్నాల సమస్య తేలిపోదు నాతల్లి దండ్రులు కట్నం లేకండానే పెండ్లిచేయడాని కిష్టపడ్డారని రంగధానికి వుత్తరమెందుకు వ్రాయగూడదు?' అని ఆలోచించింది. అసలు విషయమంతా విచక్షణగా యెందుకు వ్రాయకూ

డదు? ఆయనకూ నాకూ వాటేమిటి? జరగాల్సిన తమాషా జరిగింది. అక్కడాయన బాధపడుతున్నాడు యిక్కడ నే నేడుస్తున్నా గడుపుతామన్నా ఒక్కక్షణం గడవటం లేదు యెంత తపస్సు చేశాడో - పాపం మానవుడు? ఆ వుత్తరంజూస్తే కన్నీటితో రాశాడా అనిపిస్తోంది. ఇహ నీ నాటక మింతటితో ముగిస్తా.

వుత్తరం వ్రాయడానికి నిశ్చయించుకుని డ్రాయరు ముందు కూర్చుంది ఇంతలో బైట పరిచితమైన రంగనాథం కంఠధ్వని వినబడ్డది అక్కణ్ణుంచే—"శ్రీమతి గారు లోన వున్నారా లేరా?" అని అడిగాడు లక్ష్మి బైట కొచ్చింది. అమితానందంతో వెంటనే రంగనాథం చేయి పట్టుకుని లోనికి తీసుకొచ్చింది అతడు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు నెమ్మదిగా—"లక్ష్మి! నేను గొప్ప అదృష్టవంతుణ్ణి ఒక లాటరీలో నాకు పాతికవేల రూపాయలు వచ్చినవి ఆ 25 వేల రూపాయిలూ మీ తల్లి దండ్రులకు సమర్పించుట కొచ్చాను నీవీ బండికోనే నాతో బయలుదేరాలి చాలా నిరాశతో యిక్కణ్ణించి వెళ్ళాను. మనస్సులో నిన్నెంతగా అనుకున్నానో ఇప్పుడు గుర్తులేదు నెలకొక్క దమ్మిడీకూడా మిగలటంలేదు పది వేలు పది సంవత్సరాలకూడా కూడబెట్టగలిగేవాణ్ని గాను. కాని అదృష్టమెలాగుందో తేల్చుకోడానికొక లాటరీ టిక్కెట్టు కొన్నాను ఇంతకుముందు లాటరీ టిక్కెట్లు చాలాసార్లు కొన్నానులే. ఆశలేదు. అయినప్పటికీ కొన్నాను నిన్న టెలిగ్రాం ద్వారా ఇరువదైదు వేల రూపాయలు నాకొచ్చినట్లు తెలియజేసారు. తరువాతొక గంటకల్లా అలహాబాదు బ్యాంకు నాపేర పాతికవేల రూపాయల చెక్కు పంపింది ఇహనాలస్యం జేయకు నే నీ పాతికవేలూ తల్లిగారి చరణాబ్జములకడ వుంచి, ఆమె ఆశీర్వాదం తీసుకుంటాను అక్కడే మనిద్దరమూ ప్రణయ బంధంలో బంధింపబడదాం" అని అంటూ చెక్కు పర్సులోనుంచి తీసి డ్రాయరుపై బెట్టాడు.

లక్ష్మి సంతోషంగా "యీడబ్బు అమ్మకివ్వక, హాయిగా ఖర్చుపెట్టుకుందా మనిపిస్తోంది సరేగాని ముందు మీరు స్నానంచేసి డ్రెస్సుమార్చుకుని, కొంచెం భోంచేయండి కాస్సేపు విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత వెళ్దాం లేకుంటే అమ్మనే యిక్కడకెందుకు పిలిపించ గూడదు? నిజానికి దంతా నాకల్పన అందుకే రోజూ పశ్చాత్తాపపడుతున్నా" అని అన్నది

రంగనాథం ఆశ్చర్యపోయి "నిజం? అబ్బ! యెంత మోసగించావు? యెంత టక్కరివి? యెంతకఠినురాలవు? ఒకవేళ యీలాటరీయే రాకుంటే నేను నీగుమ్మం ముందు తలపగుల గొట్టుకుంటూ వుండవలసిందేగా"

"కఠినత్వం ముందు ప్రదర్శించి ప్రారంభించిందిమీరే"

"నేనా ?"

"అవునండి శ్రీయుతులే బాలవితంతువను పెళ్ళాడ్డానికి అయితే వేలివ్వస్తేనేగాని చేసుకోనన్నారుగమా, ఆబాలవితంతువ యీ లక్ష్మి!"

రంగనాథ మప్పుడు రెండుచేతుల్తో తలపట్టుకుని "కాస్తపంకా వదులు లక్ష్మి తలతిరిగి పోతోంది నాబోటి పశువులకు బుద్దిచెప్పాల్సిందే నన్ను స్తంభానికి కట్టివేసి వేయికొరడా దెబ్బలు కొట్టినా తప్పులేదనిపిస్తోంది కాబట్టి ఆకాస్త శిక్షకూడా నాకు కానివ్వవూ మెదిలితే ఒట్టు. నీకు తగ్గ యోగ్యుడనుగాను లక్ష్మి అబ్బబ్బ! నీబోటి దేవతా స్త్రీయెడ లింతటి అన్యాయమా?" అని అన్నాడు

లక్ష్మి పంకావదిలి అమాంతంగా కౌగలించుకుని ఇప్పుడిహ నామాటలు మరచిపోండి అప్పటివరకూ మీకు స్త్రీవిలువ అర్థంగాలేదు నాకేమో సేవా సావకాశం లభించలేదు మీరుతిరస్కరించిన పిల్లయే మిమ్ము కౌగలించుకుంది అది అదృష్టంకాదు? నాకా తిరస్కారంలోనే దానందం కలుగుతోంది

★